

ОЦІНКА РІВНЯ АДАПТИВНОЇ ГНУЧКОСТІ У ФОРМУВАННІ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

ДЕМ'ЯНЕНКО Т. І.

УДК 005:625

Дем'яненко Т. І. Оцінка рівня адаптивної гнучкості у формуванні адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства

У статті розглянуто динамічне ринкове середовище, яке впливає на необхідність пошуку можливостей створення та підтримки конкурентних переваг підприємств. Реалізація цих можливостей сприяє успішному протистоянню їх у конкурентній боротьбі, що постійно підсилюється, шляхом формування системи адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства, у рамках якого необхідно є розробка системи показників для оцінки рівня адаптивної гнучкості.

Ключові слова: конкурентоспроможність, гнучкість, адаптивність, інноваційно-інвестиційний розвиток.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 9.

Дем'яненко Тетяна Іванівна – асистент, кафедра економіки підприємницької та освітньої діяльності, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

УДК 005:625

UDC 005:625

Демьяненко Т. И. Оценка уровня адаптивной гибкости в формировании адаптивного управления инновационно-инвестиционным развитием предприятия

В статье рассмотрена динамическая рыночная среда, которая влияет на необходимость поиска возможностей создания и поддержки конкурентных преимуществ предприятий. Реализация этих возможностей способствует успешному противостоянию их в постоянно усиливающейся конкурентной борьбе путем формирования системы адаптивного управления инновационно-инвестиционным развитием предприятия, в рамках которого необходимой является разработка системы показателей для оценки уровня адаптивной гибкости.

Ключевые слова: конкурентоспособность, гибкость, адаптивность, инновационно-инвестиционное развитие.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 9.

Демьяненко Татьяна Ивановна – ассистент, кафедра экономики предпринимательской и образовательной деятельности, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

Demyanenko T. I. Estimation of Level of Adaptive Flexibility in Forming of the System of Adaptive Control Innovative-Investment Development of Enterprise

The article considered dynamic market environment which influences on the necessity of search of possibilities of creation and support of competitive edges of enterprises. Realization of these possibilities contributes in successful opposition them in competitive activity which increases constantly, by forming of the system of adaptive control innovative-investment development of enterprise within the framework of which a necessity is development of the system of indexes for the estimation of level of adaptive flexibility.

Key words: competitiveness, flexibility, adaptiveness, innovative-investment development.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 9.

Demyanenko Tatyana I. – Assistant, Department of Economy of Entrepreneurial and Educational Activity, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (vul. Universytetska, 16, Kharkiv, 61003, Ukraine)

В умовах великої конкуренції та глобалізації світової економіки сучасне підприємство повинно задовольняти умові гнучкості і, як наслідок, швидко перебудовувати свою власну структуру. Усе це вимагає від підприємства прийняття швидких і економічних рішень, які не можуть бути прийняті без забезпечення інформацією.

Часи змінюються, і з ними змінюється тактика діяльності підприємств, тому необхідно налаштуватися на зміни та оперативно реагувати на них. Особливістю сучасного стану науки є адаптація до світового теоретичного та методологічного досвіду досліджень і створення бази для вирішення проблем розвитку підприємств у сучасних умовах. Підприємствам необхідна здатність швидко і ефективно реагувати на зміни, а отже, вони повинні бути адаптивними.

Підприємство має реагувати на зміни зовнішнього середовища, своєї структури, своєї поведінки таким чином, щоб основні, життєво важливі параметри зберігалися в допустимих межах за допомогою адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком.

Дослідженню питання адаптивної гнучкості інноваційно-інвестиційного розвитку присвячено ряд робіт

вітчизняних і закордонних вчених-економістів, таких як: К. Андерсен [7], А. Сетхі [9], С. Сетхі [9], І. Ансофф [1], І. Лифиц [2], А. Покровський [3], П. Сенге [4], В. Дж. Стивенсон [5], Р. Фатхутдинов [6] та інші.

Метою статті є розробка системи показників для оцінки рівня адаптивної гнучкості у формуванні адаптивного управління інноваційно-інвестиційного розвитком підприємства.

Деякі підприємства починають свою діяльність в одній галузі, а потім перепрямовують її в іншу, з найменшими втратами, та отримують максимальні прибутки за рахунок адаптивної гнучкості інноваційно-інвестиційного розвитку. Це, природно, пов'язано з кон'юктурою ринку, з конкурентами, з керівництвом, з ноу-хау, але, які б не були причини, підприємство має адекватно реагувати на різні зміни. Отже, адекватна реакція – це можливість швидко адаптуватися до змін. Здатність підприємства швидко адаптуватися до ситуації змушує замислитись про адаптивну діяльність підприємства.

Визначальним чинником формування конкурентоспроможності підприємства є адаптивна гнучкість підприємства на основі застосування відповідних стра-

тегій для адаптації підприємства до змін і досягнення на основі цього конкурентних цілей.

Вітчизняні автори лише останнім часом почали розглядати адаптивність діяльності з позиції забезпечення гнучкості виробничого потенціалу, істотно виділяючи технічні та технологічні аспекти гнучкості, залишаючи недостатньо освітлену проблему економічної адаптивності діяльності підприємства.

Зарубіжні фахівці розглядають економічну адаптивність як готовність до стійкості і гнучкості до змін у власному стилі та підході до роботи з метою досягнення конкретно поставлених завдань, а так само ефективно взаємодіяти на різних рівнях економіки.

У літературі існує безліч різних підходів до подання про адаптацію підприємства. Щоб прояснити деякі важливі поняття, ми розрізняємо гнучкість як можливість зміни, адаптивність – швидкість до змін і ефективність – як досягнення позитивного результату. Слід зазначити конкурентоспроможність, оскільки сучасне підприємство, яке не прагне задовольнити потреби споживача, не може бути ефективним, стійким, а так само гнучким. Хоча ці поняття «гнучкість», «адаптивність», «стійкість», «конкурентоспроможність» і «ефективність» взаємопов'язані, їх варто розглядати окремо, оскільки кожне відіграє важливу роль у прийнятті ефективних управлінських рішень.

Згідно з такими зарубіжними фахівцями, як П. Сенге, гнучкість – це ефективна адаптація, тобто здатність організації швидко змінювати внутрішні правила і структуру, види діяльності в гранично стислі терміни [4]. В. Стівенсон писав, що гнучкість – це здатність швидко адаптуватися до змін в обсязі попиту, в асортименті і в дизайні виробів, гнучкість є одним з головних чинників конкурентоспроможності підприємства [5]. Згідно з Оксфордським словником «Бізнесу та менеджменту» гнучкість (операційна гнучкість) – це здатність операційної системи адаптуватися, реагувати на зміни у зовнішньому середовищі [6]. Гнучкість має два виміри: швидкість реалізації та величина певного зміни в організації. Гнучкість виявляється у пропозиції нової продукції, широкому асортименті виробництва. Не варто забувати, що сучасним підприємством є підприємство, що здійснює свою діяльність в симбіозі трьох складових, а саме: в операційній, інвестиційній та фінансовій системах. Властивість гнучкості дозволяє підприємству швидко переналаштовувати свою організаційну структуру.

За останнє десятиліття адаптивність стала завойовувати все більше уваги у виробничій діяльності підприємств. У теорії менеджменту не існує єдиного визначення економічної адаптивності. Так, наприклад А. В. Покровський писав про адаптивність як про тенденцію функціонування цілеспрямованої системи, що визначаються відповідністю між її цілями і досягає в процесі діяльності результатами. Це виражається в узгодженні цілей і результатів [3]. А. Сетхі та С. Сетхі говорили, що адаптивність – здатність до зміни форми. Здатність до зміни в межах держави (адаптації) і можливість переходу від одного стану до іншого (гнучкість) [6]. К. Андерсен визначив адаптованість як здатність систе-

ми (наприклад, комп'ютер), адаптуватися ефективно і при швидко мінливих обставин. Адаптивна система – це система, яка здатна міняти свою поведінку відповідно до змін у навколишньому середовищі [4].

Адапованість є характерною рисою системи підприємства або процесу, її слід розглядати як комплексний показник або інтегральну характеристику ефективної діяльності підприємства (рис. 1).

Більшість українських фахівців, так і зарубіжних авторів кажучи про гнучкість, адаптивності та ефективності називають їх синонімами. У сучасних умовах виникла необхідність у відокремленому розгляді цих понять, оскільки адаптивне підприємство відрізняється від стійкого тим, що має постійно функціонувати у динамічному оточенні, знижувати або підвищувати показники, а стійкий - в першу чергу, це постійне підприємство. Ефективна діяльність підприємства полягає в досягненні прибутку, а адаптивна діяльність - це пристосування з метою отримання прибутку в умовах динаміки. Доцільно надалі говорити про новий дослідженні в економіці - гнучкої адаптації. Підприємство з гнучкою адаптацією має з максимальною швидкістю, а значить з миттєвою реакцією, пристосуватися до змін у навколишньому середовищі з найменшою зміною поточних параметрів діяльності.

Рис. 1. Складові адаптивності підприємства

До умов високої конкурентної боротьби підприємство може адаптуватися лише при розгляді інноваційно-інвестиційного розвитку як необхідної передумови стабільного тривалого розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Аналіз сучасних методик управлінського аналізу є підставою для формування автором системи показників. Саме у цій комбінації класичні показники різноманітних видів аналізу дозволяють оцінити рівень адаптивної гнучкості підприємств, що є об'єктивною основою розробки та реалізації управлінських інновацій в сучасних економічних умовах (табл. 1).

Система показників включає чотири групи, до яких відносять (рис. 2):

- ✦ *показники використання виробничих ресурсів.* Необхідно мати інформацію про реальну ситуацію за рівнем наявності, якості та використанням виробничих запасів, матеріальних і трудових ресурсів;
- ✦ *показники продажу продукції.* На підставі отриманих даних з оцінки використання виробничих ресурсів повинно бути обґрунтовано можливість підвищення рівня обсягу виробництва та реалізації продукції, зниження (або підвищення) рівня собівартості, підвищення якості продукції;

Показники оцінки рівня адаптивної гнучкості інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Показники		
1. Показники використання виробничих ресурсів	1.1. Показники ефективності виробничих засобів	Середня вартість основних виробничих фондів; фондовіддача; фондоємність; рентабельність основних фондів; амортизація; амортизаційна віддача
	1.2. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів	Матеріальні витрати; матеріаловіддача; матеріалоемність; коефіцієнт обіговості; коефіцієнт закріплення
	1.3. Показники ефективності використання праці	Чисельність виробничого персоналу; продуктивність праці; оплата праці;
2. Показники продажу	2.1. Показники оцінки продажу продукції	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
	2.2. Показник собівартості продукції	Собівартість реалізованої продукції
	2.3. Показники оцінки величини та структури авансованого капіталу (активів)	Активи
3. Показники ефективності господарської діяльності	3.1. Показники прибутку та рентабельності підприємства	Прибуток від реалізації; валовий прибуток; чистий прибуток; рентабельність основної діяльності; рентабельність продажу; рентабельність необоротного капіталу; рентабельність оборотного капіталу; рентабельність авансованого капіталу (активів); рентабельність власного (акціонерного) капіталу
4. Показники фінансового стану	4.1. Показники ліквідності	Загальний коефіцієнт ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності
	4.2. Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт фінансової стабільності; коефіцієнт фінансового левериджу
	4.3. Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності оборотних активів; тривалість обороту оборотних активів; коефіцієнт завантаженості активів в обороті; коефіцієнт оборотності активів; тривалість обороту активів; коефіцієнт завантаженості активів; коефіцієнт оборотності власного капіталу; тривалість обороту та коефіцієнт завантаження власного капіталу

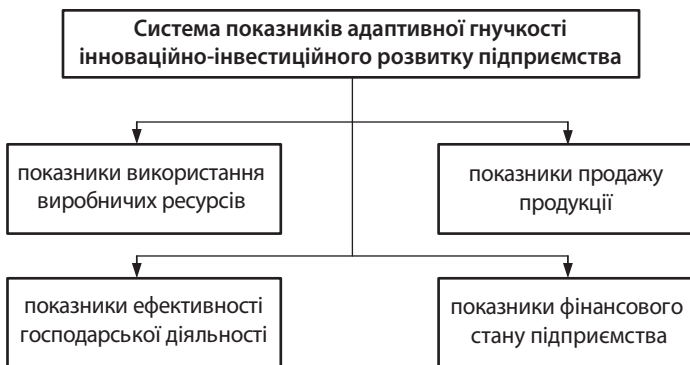

Рис. 2. Система показників оцінки адаптивної гнучкості інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

- ✦ показники ефективності господарської діяльності. Класичні показники прибутку та рентабельності повинні надати відповідь про існуючий стан ефективності діяльності господарюючого суб'єкта, який пов'язано безпосередньо з показниками оцінки попередніх двох груп;
- ✦ за допомогою показників фінансового стану підприємства необхідно надати відповідь на питання фінансової складової діяльності підприємства, а саме: наявність фінансових ресурсів підприємства, можливість отримання додатко-

вих залучених коштів та їх повернення, самостійність фінансування інноваційних заходів та інші.

ВИСНОВКИ

Стан економічного розвитку України та промислових підприємств показав необхідність змін саме в системі управління та орієнтацію на інноваційно-інвестиційний розвиток. На сьогодні основною метою функціонування промислових підприємств є здатність їх пристосування до зміни зовнішніх і внутрішніх факторів впливу і швидка реакція до впровадження гнучких методів, насамперед, в управлінні, щодо більш тривалого розвитку підприємств, тобто бути адаптивно гнучкими. Тому саме це є основною метою адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком на рівні загальних стратегічних та тактичних цілей.

Комплексний системний підхід до використання представлених показників надасть можливість оцінити гнучкість підприємства і потенційний та можливий рівень його адаптації до зміни зовнішніх і внутрішніх факторів впливу, а надалі й можливість формування системи адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб. : Издательство «Питер», 1999. – 416 с.
2. Лифиц И. М. Формирование и оценка конкурентоспособности товаров и услуг / И. М. Лифиц. – М. : Юрайт-Издат, 2004. – 335 с.
3. Покровский А. В. Словарь. Социальная психология / под ред. Петровского А. В., редактор-составитель Карпенко Л. А., под ред. Кондратьева М. Ю.– ПЕР СЭ, 2005.
4. Сенге П. Пятая дисциплина: Искусство и практика самообучающейся организации / П. Сенге.– М. : ОЛИМП-БИЗНЕС, 1999. – 448 с.
5. Стивенсон В. Дж. Управление производством / В. Дж. Стивенсон.– М. : БИНОМ; Лаборатория Базовых Знаний, 2002. – 928 с.

6. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса : учебник. / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 888 с.
7. Andresen K. Design and Use Patterns of Adaptability in Enterprise Systems / K. Andresen. – Gito, Berlin; 2006; p. 52.
8. Oxford dictionary of Business and Management. – Oxford : OU Press, 2006. – 568 p.
9. SETHI, A. K. AND S. P. SETHI (1990), Flexibility in Manufacturing: A Survey // The International Journal of Flexible Manufacturing Systems, 2, 289 – 328.

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф., зав. кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії **Прохорова В. В.**

УДК 658

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОРІВНЯЛЬНОЇ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ БАГАТОВИМІРНОГО АНАЛІЗУ

ДРУГОВА О. С.

УДК 658

Другова О. С. Науково-методичний підхід до порівняльної оцінки конкурентного потенціалу підприємства з використанням багатовимірної аналізу

У статті розкрито методичні аспекти порівняльної оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування. Встановлено взаємозв'язок між локальними складовими конкурентного потенціалу. Розроблено підхід до групування підприємств за правилом «трьох сигм».

Ключові слова: конкурентний потенціал, порівняльна оцінка, локальні потенціали, кластерний аналіз.

Табл.: 7. **Формул.:** 3. **Бібл.:** 13.

Другова Олена Сергіївна – асистент, кафедра фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна)
E-mail: lena_hs@mail.ru

УДК 658

Другова Е. С. Научно-методический подход к сравнительной оценке конкурентного потенциала предприятия с использованием многомерного анализа

В статье раскрыты методические аспекты сравнительной оценки конкурентного потенциала предприятий машиностроения. Установлена взаимосвязь между локальными составляющими конкурентного потенциала. Разработан подход к группированию предприятий по правилу «трех сигм».

Ключевые слова: конкурентный потенциал, сравнительная оценка, локальные потенциалы, кластерный анализ.

Табл.: 7. **Формул.:** 3. **Библ.:** 13.

Другова Елена Сергеевна – ассистент, кафедра финансов, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Фрунзе, 21, Харьков, 61002, Украина)
E-mail: lena_hs@mail.ru

UDC 658

Drugova Y. S. Scientifica-Methodical Approach to Comparative Estimation the Competitive Potential of the Enterprise With Use the Multivariate Analysis

In the article the methodological aspects of the comparative evaluation of the competitive potential of mechanical engineering are described. The relationship between the local component of the competitive potential is defined. An approach to group companies by the rule of «three sigma» is proposed.

Key words: competitive potential, comparative estimation, local potentials, cluster analysis.

Tabl.: 7. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 13.

Drugova Yelena S.– Assistant, Department of Finance, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (vul. Frunze, 21, Kharkiv, 61002, Ukraine)
E-mail: lena_hs@mail.ru

Сучасні ринкові умови зтикаються в економіці підприємства з посиленням конкуренції, підвищеною нестабільністю та з невизначеністю зовнішнього середовища. Враховуючи зазначене, перед суб'єктами господарювання постають проблеми забезпечення життєздатності та пошуку джерел підтримання економічної стійкості підприємства. Машинобудівні підприємства не мають розвинутої системи збуту, у на-

слідок чого вони втрачають у конкурентоспроможності, у порівнянні з зарубіжними виробниками.

Розвиток підприємства пов'язаний з наявністю не тільки ринкового, фінансового та інших потенціалів, але і конкурентного. Слід зазначити, що питання методології формування й оцінки конкурентного потенціалу розглядалися у працях вітчизняних науковців, таких, як А. Г. Андреева, Е. А. Горбашко, М. Г. Долинская, И. В. Кон-